ՇԱԲԱԹ—17—ՄԱՅԻՍ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ—ՏԱՐԻ—ԹԻՎ—2622 Ն.—Տ.—29—ՄԱՅԻՍ—1889

ՄԱՄՈՒ

ԼՐԱԳԻՐ

ՀԱՆԱՊԱՀՈՎԵԱՑ

ԹԱՂԱԹԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԱՅՄԱՆԸ

Տարեկան դին Կ. Պոլսոյ հմր. 10 Մէճ.
» » Գաւառաց » 12 »
վեցամս. » Կ. Պոլսոյ » 5 »
» » Գաւառաց » 6 »
Օտար երկիրներու » 21/2 Լիրա
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 դրուշ, երեք անգամի համար 2 դրուշ է. աւելի անգամներու համար գայ սակարկութիւն կը մնի։
Մէկ մի թիւ 40 փարա արծաթ։

ԳԱՅՄԱՆԸ

Նորը դիմողներ լրագրոյս ճանրա ծախքը խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյս փոխարինելու համար կամ որ և իցէ գործերու խմբագիրը—Տնօրէնին ափսի ուղղուի, Զատիկիա Սանդարգրը. Ճատաէնի թիւ 128, Նօր խան, Մամիսի գրասենեակը։
Ճանրա ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։
Ղրկուած նամակ, յօդուած, եւ եւ չեն տրուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 17 ՄԱՅԻՍ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս սիւնին հասած հեռագիրներ

Հռոմ 28 մայիս

Խորհրդարանական կացութիւնը գրժուարութիւններ կը ներկայէ, որովհետեւ նախարարական կուսակցութիւնը բաւական զօրաւոր չէ սահմանադրական և ընդդիմադիր կուսակցութեանց դէմ։

Հասուն դերապետուն Հռոմ հասաւ։

Փարիզ 28 մայիս.

Երեսփոխանաց ժողովին մէջ, Պ. Բլէմանսոյ մայիս 23ին Բէռ Լաշէզի դերեզմանատունը տեղի ունեցած դէպքերուն նկատմամբ հարցապնդում ըրաւ և ազատութեան վրայ վատաբանութիւն չունենալուն համար պարապուեց Գ. ոը Ֆրէյցինէի նախարարութիւնը։

Նախարարը պատասխանեց թէ եղեռնագործական արարքներ փառաւորող ցոյցի թոյլատրութիւն չկրնար լինիր։

Այս պատասխանին վրայ, ժողովը նախարարին խնդրանաց հաւանեցաւ։

Լոնտրա 28 մայիս.

Օսմ. Բոնս.	11 1/8
Փոխ. 1865	12 1/4
» 1869	11 5/8
» 1871	69
» 1872	19
» 1873	11 1/4
» Եգիպտ.	83 3/4
Անգլ. Բոնս.	99 7/16

Փարիզ 28 մայիս.

Օսմ. Բոնս.	11,22 1/2
» Երկաթուղի	37,
Դայմ. » 5 0/0	118,75,
» » 3 0/0 Նոր	83,27 1/2

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ինտոլուի սովելոյ համար առաջարկեալ մեծ վիճակահանութիւնը վերջնապէս կարգադրեցաւ։ Վ. Հ. Սուլթանը պէտք եղած կայսերական հրամանագիրը սեղմանաւորաց յանձնախմբին յանձնեց Պ. Ե. Զարիֆիի միջոցաւ, որ դործադիր յանձնախմբին նախագահն է։ Տոմսակներն յառաջիկայ հինդշաբթի օրը ջրաբերութեան պիտի ելնեն, և բոլոր Պանքայից, սեղմանաւորական տուներու և Բերայի գրավաճառաց քով պիտի դտնուին։ Երեկուան Դաղղիական լրագիրք արդէն ընկրած են հասարակութեան մարդասիրական զգացմանց հրաւէր կարդալ, որպէս զի Ինտոլուի սովելոյց համար պատրաստուող այս մեծ նպատին մասնակցին։ Տոմսակ ցրուելու պաշտօն ունեցող մասնախմբին անդամներն են Պ. Պ. Ազարեան, Պլէսա, Դալաթէատրի, Լուսեան, Ֆերնանտէզ Տիաց, Կիւլպէնկեան, Ֆոն Հաաս, Հիր (Ամերիկեան հիւպատոս), Լէպէ, Լը Շելվալիէ, Նեկրոսոնթ, Օթալ, Սբիլիցցի, Բ. Սթէֆանովիչ, Ա. Վլասթօ և Բէնչ (Անգլիական հիւպատոս)։

Վիճակահանութեան պայմաններն արդէն բացատրած եմք. մէկ տոմսակը մէկ ֆրանք է, որ սովուն արդի վիճակին մէջ մարդ մը կրնայ ազատել սովատանջ մահէ. մի և նոյն տոմսակը 100,000 ֆրանք շահելու հաւանականութիւնն ալ ունի։ Մեր ազգայինք ալ անշուշտ պիտի մասնակցին այս վիճակահանութեան, որ յաջողութեան մեծ յոյսերով կը ներկայանայ, և որ անտարակոյս մեծապէս պիտի օգնէ Փոքր Ասիոյ սովելոյց վիճակին բարեւոքման։ Տոմսակաց դումարն է երկու միլիոն ֆրանք. պարգևներուն դումարն է 350 հազար ֆր. շահող թիւերն ալ 386 հատ են։ Օսմանեան Պանքան ուրիշ երեք Պանքայից հետ երաշխաւորած է պարդևները։ Դաղղիերէն լրագիրք «Միջազգային վիճակահանութիւն ի նպաստս Ինտոլուի սովելոյց» պաշտօնական անունը կուտան այս մարդասիրական մեծ ձեռնարկին։

——

Մայրաքաղաքիս Անդղիական նորընտիր դեսպան Պ. Կոշէն երեկ իրիկուան դէմ Հէլիքսն շոգենաւով Կ. Պոլիս հասաւ, և ուղղակի Թարապիոյ դեսպանատունն իջաւ։

——

Սըր Հէնրի Լէյըրտ իւր յաջորդը քանի մ'օրէն վ. Հ. Սուլթանին պիտի ներկայէ, և կայսերական պալատէն ելնելուն պէս յատուկ շոգենաւ մը նստելով պիտի մեկնի Կ. Պոլսէն։

——

Մայրաքաղաքս հրատարակուող Դաղղիերէն լրագրաց ամենն ալ հետևեալ տեղեկութիւնները կը պարունակէին իրենց երեկուան թուով։

Լոնտրայէն եկած մասնաւոր հեռագրաց համեմատ կը ծանուցուի թէ Պ. Կոշէնի դալէն յետոյ, այսինքն երբ Անդղիոյ և Դաղղիոյ դեսպանաց երկուքն ալ Կ. Պոլիս դըտնուին, տէրութիւնք նամանօրինակ ծանուցագիր մը պիտի մատուցանեն Բ. Դրան։

Այս ծանուցագիրը պիտի պընդէ դլխաւորապէս Ալպանիական, Հելլենական և Հայկական խնդրոց վրայ։

Եւրոպա կը փափաքի որ Դարատաղի խնդիրն անմիջապէս և առանց կռուի լուծուի։

Հելլենական խնդրոյն դալով, եթէ Դուռը դործողութեան ազատութիւն ու ապահովութիւն չուզէ տալ միջազգային յանձնախմբին, Եւրոպա կը յայտարարէ թէ հարկ պիտի լինի նոր վեհաժողով մը դումարել 'ի Պերլին, որ վերջնականապէս պիտի կարգադրէ այդ խնդիրը։

Վերջապէս, Եւրոպա պիտի հարցնէ Բ. Դրան թէ Հայաստանի նոր կատմամբ ի՞նչ ըրաւ մինչև յարդ, և պիտի խնդրէ իմացնել անմիջապէս թէ ի՞նչ պիտի ընէ այսուհետև։

——

Բուռիէ տ'Օրիան լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Եւրոպական Թուրքիոյ նահանդաց համար խմբագրեալ կազմական կանոնագրերը խոստացեալ ազատութիւն ըրեր են Եւրոպական յանձնախմբին անդամոց վրայ։ Այս պարտայք կը յայտարարեն թէ չմնալու համար երկար ժամանակ վատնուած լինելուն հետևակ, այդ կանոնագրերը մեծ թերութիւններ ունին, և յայտնի նշաններ կան թէ ազիկաբ մարդոց ձեռքով պատրաստուած են, և Եւրոպական Թուրքիոյ Օսմ. նահանդաց բնակիչներուն բաղձանքներն ի հաշիւ չեն առնուած։ Արդէն Ադրիանուպոլսոյ, Եանեայի և այլ քաղաքաց մէջ յիշեալ կանոնագրերուն քիչ ժամանակի մէջ դիւրաւ և շուտով չինուիլը տեսնելով, այն ժամանակէն վախ կար թէ մի՛ դուցէ անկատար դործ մը լինի Եւրոպական յանձնախմբին անդամք այժմ հաստատութիւն կուտան այս կասկածին, և կրսեն թէ տեղական իշխանութիւնք տեղական ժողովրդին վիճակն ու բաղձանքը լաւ ներկայելիք մարդոցմէ չեն կազմած այն դաւառական յանձնախմբերն, որք այդ կազմական կանոնագրերը քննելու պաշտօն ունէին։

——

Երեկ առաւօտ, կ'ըսէ Սիթամպուլ բաղմանիւ աւտպակը Պէյլերպէյի կայսերական պալատան վրայ յարձակեցան, և պահապանաց հետ բաւական կռուելէ յետոյ, ռազմաթիւ նիթեր դողցան. աւտպակաց միայն մէկ մասը կրցաւ ձերբակալուիլ։

——

Բ. Դուռն հրաման տուաւ Պաղատոյի կուսակալ Ապա-իպ-Բահմանի փաշային, որ հետաքրքրութեամբ Միւնթէֆիզ Արաբաց վրայ քալէ։

Ապա-իպ-Բահմանի փաշա նախ պիտի փորձէ համոզողութեամբ դործ տեսնել. որովհետև արուած տեղեկութեանց նայելով, Միւնթէֆիզներուն դլխաւորը՝ Մանսուր փաշան՝ Պասրայի կուսակալին հետ ունեցած դժտութեանը վրայ ապստամբութեան դրօշը պարզեր էր։ Հետևաբար, Թուրքք լրագիրք կը յուսան որ Ապա-իպ-Բահմանի փաշան առանց խիստ միջոցներ ձեռք առնելու՝ կրնայ դոհացուցիչ լուծում մը տալ այս դործին։

——

Զորեքշաբթի օրն եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ յունիս 2ին (Ն. Տ.), այսինքն յառաջիկայ շաբաթ մէջ Փոքր-Ասիոյ սովելոյց օգնութեան համար նաւագահանդէս մը տեղի պիտի ունենայ 'ի Փարիզ, Օթել տիւ Քոնթինան պանդոկին սրահն, ընդ հովանաւորութեամբ տան երկու բարձրաստիճան տիկնայց և Փարիզի Օսմանեան դորձակատարին։

Պրիւսէլի Նոր լրագիրն ալ Արմենիոյ, Քրդաստանի և արևմտեան Պարսկաստանի սովուն վրայ յօդուած մը դրելով՝ կը ծանուցանէ թէ յառաջիկայ կիրակի օրը քաղաքին դլխաւոր հանդիսավայրերէն միոյն մէջ նաւագահանդէս մը պիտի տրուի 'ի նպաստ Աբեւելեան սովելոյց։

——

Փիլիպէի Անդղիական հիւպատոս Պ. Միչէլ, որ Գուլդարաց հակակիր դդացումներ ցուցած էր, Պ. Կըլաբսիմանի նախարարութեան կողմէ պաշտօնանկ եղաւ։

——

Մայրաքաղաքիս Գերմանական դեսպան Պ. ոը Հաճֆելտ հինդշաբթի օրը Վ. Հ. Սուլթանին ներկայացաւ, և Թարապիոյ պարտէզը դեսպանատան նուիրած լինելուն համար շնորհակալութիւն յայտնեց Ն. Կ. Վեհափառութեան։

——

Քաղաքականութիւնը քանի մը մարդիկ ձերբակալեց, որք արոց հաւաքիչ տիպողոը՝ տուած էին իրենց և Լանտֆիներէն տուրք կը հաւաքէին։ Այս նոր տեսակ դողերն Լանտֆիներու դրոշմներուն տեղ ծըխախոտի դրոշմը կը դործածէին։

——

Սոֆթայի մը կողմանէ առաջնորդելով Կ. Պոլսոյ մէջ խոլամութիւն ընդունող Յոյն օրիորդը վերջին օրերս Գրուսայի մէջ յիշեալ Սոֆթային հետ ամուսնացաւ հանդիսաւորապէս, և ազգիկան խեղճ հայրը տեսնելով որ, կրսէ Ֆոր տիւ Պոսֆոր, Թուրքերն իւր աղջիկն իրեն չեն վերադարձներ, որոնն ցաւէն մեռաւ։

——

Սպասուի մը հինդշաբթի օրը Գալաթիայէն նաւակով Ֆէնէրպաղչէ վերադարձած ժամանակ Մ'օտայի հրանգանին առջև սաստիկ հով մը փչելով, նաւակը շրջեցաւ և խեղճ կինը ծովանցն եղաւ։

——

Գենուայի հիւսիսային նաւերաց վրայ փոքրիկ խնդիր մը ծագած է, որ սակայն իւր մասնաւոր ծանրութիւնն ունի։ Զարչանդարի, Խնեայի և Օրաուլի կողմերն հաստատուած Լազ և Կիրբեի գաղթականք պատուհաս մ'եղած են տեղւոյն Հայ և Յոյն ժողովրդաց, որոց ամենն տեսակ չարութիւն կ'ընեն։ Այդ կողմերէն դանդատանաց բազմաթիւ նամակներ եկած են Կ. Պոլսոյ Յոյն լրագրաց, և լրագրոյս իւնեա նստող Թղթակիցն ալ այդ նկատմամբ բաւական տեղեկութիւններ տուած է։ Յարակայս չկայ թէ կայսերական կառավարութիւնն իրաց այս վիճակն ի նկատ առնելով դործածը պիտի տնօրինէ այդ կողմերու հանդարտ ժողովրդոց ապահովութեան համար։

Յոյն լրագրաց մէջն տուած տեղեկութեանց նայելով, մեղ Լազ՝ ազգատ կինոջ մը քով երթալով ուսելիք պահանջեր են, և իրենց փորը կշտացնելէ յետոյ, խեղճ կինը չարաչար բռնադարձեր են։ Նոյն չարագործք գիւղացւոյ մը տունն երթալով ազիկը պահանջեր են. բարեբաղդաբար, ազիկը յաջողեր է այդ վայրենիներուն ձեռքը չմնալ։ յետոյ, նոյն Լազերը քահանայ մը բռներ տարեր են, և առնոյ կենն ալ չարաչար բռնադարձեր են։ Օրաուլի մէջ կիւրբիներն Հայ մ'ասպաներ են։ Յեղական իշխանութեանց դէմ ալ դանդատներ կան։ Ժողովուրդը Ռուսիոյ դաղթելու կը պատրաստուի եղեր։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԷՍՀԱՄԸ ՈՒՄՈՒՍՈՒԷ

Երեկ իրիկուն դոցուեցաւ		12, 8
Այս առաւօտ բացուեցաւ		12, 7
Կէս օրին		12, 6
Բուռնիլի երկաթուղի	Ֆր	37,
Թղթադրամ	Օսմ. լիր.	1120
Թրամուայ	»	3,50

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

17 Մայիս

Անդղ. լիրա	դրչ.	110
Նարոլէան ոսկի	»	87 29
Խրէսիոլ Թուա	»	90 10
Ռուսական թղթդրմ. 3 բոլ.		33 քարիք
Գերմանիոց	դրչ.	51 25
Մէճիտիէի տարբերութիւն	»	6 33
Հինդնոց	»	203 10
Մէթալիք	»	211
Պանձ	»	490
5 փարանոց	»	360

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կը լսեմք թէ 'ի պատասխանի Ս. Պատրիարք հօր դրոյն՝ արքունեաց առաջին սենեկապետ Վսեմ. Համսի փաշան Վ. Հ. Սուլթանին հրամանաւ նամակ մը դրելով Ս. Պատրիարք հօր, խորին ցաւ կը յայտնէ, և կը ծանուցանէ միանդամայն թէ ընդ հուսալ դործադրուելիք հիմնական բարեկարգութեանց շնորհիւ՝ դանդատի պատճառներն խափան պիտի դադրին։

——

Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ այցելութեան դնաց Ռուսական դեսպան Պ. Նովիքովի։

——

Քաղաքական ժողովն հինդշաբթի առաւօտ նստին մէջ դրեթէ միայն Սամսոնիոյ խնդրոյն զբաղեցաւ։ Թաղական խորհրդին հրաժարականն ընդունեց, և նոր ընտրութեան հրաւանդ ղրկել որոշեց։

——

Ս. Պատրիարքը դոհութեան դիր դրեց Ցարքանի քարոզիչ Տիրեան Արժ. Տ. Գէորգ Վարդապետին, իւր փութաջան դործունէութեան համար, զոր կը նուիրէ անոյշ ազգային մենեալուն դաստիարակութեան և վարժարանին յառաջդիմութեան, և ժողովուրդն հոգևորապէս վերթարելով եկեղեցական բարեկարգութեանց կ'ընտելացնէ։ Ն. Սրբազնութիւնը վերանգամին Ցարքանի հոգաբարձութեան քաղաքականնամակ մը դրեց ապրիլեան վարժարան մը հաստատելու ձեռնարկութեանն և Գէորգ վարդապետի ցոյց տուած հաստակամութեան համար։

——

Բիլի ազգայնոց կողմանէ այս օրերս իրենց Առաջնորդին դէմ եկած դանդատաց վրայ, որոյ դադարումը խնդրելով Կարնոյ Առաջնորդին իրաւասութեան տակ մնալ կուզեն, Ս. Պատրիարքը կարնոյ նորընտիր Առաջնորդին դրեց և զինքը լիազօր փոխանորդ կարգելով յանձնարարեց որ քննէ հանգամանքն խնդրին և զործածը տնօրինէ։

——

Ս. Պատրիարքը Պաղատոյի Տէր Մեսրոպ քահանային կոչմէ քաշուած հեռագրին ի պատասխան դրեց, որ եկեղեցին բանոյ և եկեղեցական արարողութիւնները կատարէ անխափան, և ոչատէ Ներսուղէմոյ Պատրիարքին կոչմէ լինելիք անօրէնութեան, որուն դրքուած է արդէն բանիբուն վարդապետ մը փութացնել անդ ի հովութիւն ժողովրդեան։

——

Պ. Նորայր Բիւզանդացւոյ Գաղղիերէն—Հայերէն ընդարձակ բառարանին տպագրութիւնն սկսած է. առաջին, երկրորդ, երրորդ և չորրորդ թերթերն արդէն հրատարակեցան։ Ա. այժմ կանոնաւոր կերպով շաբաթը մէկ թերթ կ'ելնէ, քանի մը շաբաթ յետոյ երկու թերթ ելնել պիտի սկսի։ Նոքա որք բաժանորդ չեն դրուած և չեն կրնար մի անդամ ընդ միշտ մէկ ուկէս ոսկի վճարել, կրնան թերթ առ թերթ գնել, որ 60 փարա է։

Գլխաւոր մեծերանցն է Ցարքանի դրատաճառանոցը. կը դանուի նաև ամէն Հայ դրատաճառաց քով։ Աբշակ էֆէնտիի թղթատաճառանոցն ի Դալաթիա. Այլիքսան Սատարեան էֆէնտիի Անդղիական դրատաճառանոցն ի Դալաթիա, Հէնտեկ Յօդաղը, Աշտարակին տակը. նոյնպէս Պ. Վայսի քով, ի Մեծ փազարն Բերայի։

——

Գոհութեամբ կը տեսնեմք թէ Լայս հանդէսն, որ պահ մը դադրած էր, վերստին սկսած է հրատարակել ըստ առաջնոյն շաբաթն երկու անգամ՝ լուրջ և զուարճալի յօդուածներ իւր մէջ պարունակելով։

Կը յուսամք որ ընթերցասէր ազգայինք հարկ եղած քաջալերութիւնը չեն զլանար։

——

Սպարթալեան Մեծաշուք Սանփան էֆէնտին՝ իրեն այցելութեան պատիւ ընել ուզող բարեկամաց դիւրութեան համար կը ծանուցանէ թէ բաց ի կիրակի օրերէ, ուրիշ ամէն օր ըստ Եւրոպացւոյ ժամ 11 էն մինչև ժամ 1, (ըստ Ցանկաց ժամ 3 1/2 էն մինչև 5 1/2) կը դտնուի Բերա Օթել տը Պիզանս օթևանը։

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

Անդրիական խորհրդարանին մէջ Թագուհւոյն ճառին ի պատասխան Ներկայանալի Ուղերձին առթիւ առանձնախօսական վիճաբանները նորէն սկսան։

Թագուհւոյն ճառն, ինչպէս և քէկ յիշեցինք, հեռանկար կարևոր յայտարարութիւնը կը պարունակէր։

"Եւրոպական միւս տէրութեանց հետ իմ հաստատած մտերմական յարաբերութիւնքս պիտի ներեն ինձ, կը յուսամ, անոնց հետ համաձայնութեամբ Պէրլինի դաշնագիրը կատարելագոյն գործադրել տալ, Թուրքիոյ մէջ իրական բարենորոգումներ կատարելու և արդար օրէնքներ հաստատելու մասին, ինչպէս նաև դաշնագրութեան համեմատ հոգայլին խնդրոյ նկատմամբ, որք տակաւին կարգադրուած չեն։ Արևելքի մէջ նոր շփոթութեանց առաջքն առնելու համար այս գործադրութիւնն էական կը համարիմ։ Հեռանաբար արտաքոյ կարգի դեսպան մը ղրկեցի Սուլթանին արքունիքն։"

Երկու խորհրդարանաց մէջ ևս Արևելեան խնդրոյն վրայ տեսնախօսութիւնք տեղի ունեցան։ Լորտ Պիքոնսֆիլտ և Սըր Սթաֆորտ Նորթքոթ փափաքեցան գիտնալ թէ ի՞նչ է կառավարութեան նպատակը մասնաւոր դեսպան մ'անուանելով ի Կ. Պոլիս, և հարցուցին թէ արդեօք միւս տէրութիւնք ալ այսպիսի դեսպաններ պիտի անուանե՞ն, թէ ի՞նչ է Գ. Կոշէնի տրուած պաշտօնն, Օսմանեան կառավարութեան վրայ իւր գործադրելիք ճնշման եղանակը, և թէ արդեօք նախարարութիւնը բռնութիւն ի գործ պիտի դնէ՞։

Գ. Կլատսթոն և Լորտ Կրանվիլ երկարօրէն պատասխանեցին, բայց իրենց տեսնախօսութիւններն՝ Անդրիական նախարարաց մինչև ցարդ գործածած լեզուէն դժբաղդաբար խիստ տարբեր էին։ Լորտ Զամամի և Անդրիոյ ամենէն նշանաւոր պետական մարդոց բերանն ստէպ յեղյեղուած էր թէ Թուրքիոյ պահպանութեան մէջ Անդրիա մեծ շահեր ունէր։ և կը կարծուէր թէ քաղաքական դաշանութիւն մ'եղած էր Անդրիոյ համար Թուրքիոյ անկախութիւն ու ամբողջութիւնն։ Այս նկատմամբ ներկայ նախարարաց տեսնախօսութիւնները բոլորովին ուրիշ սկզբունք և դաշնութիւն մը կը հաստատեն։ Գ. Կլատսթոն և Լորտ Կրանվիլ յայտարարեցին թէ իրենց աշխարհավարութիւնն է Պէրլինի դաշնագրին կատարեալ գործադրութիւնը։ Գ. Կոշէն ասոր համար ճնշում ի գործ պիտի դնէ։ Լորտ Կրանվիլ շրջաբերական մը ղրկած է տէրութեանց, որք յուսալի է թէ տեսը մէջ առաջարկուած գաղափարաց հաւանութիւն պիտի տան։ Գ. Կլատսթոն ըսաւ թէ նախարարութիւնը մտադիր է լուծել երկու խնդիրներ, որք են Յունաստանի և Գարատաղի խնդիրները։ Գարատաղի խնդիրը այնպիսի տագնապալից վիճակի մը հասած է որ խաղաղութեան պահպանութիւնն իսկ ստոյգ չէր։ Երկու կէսի վրայ մանաւանդ պնդեց առաջին նախարարը։ Թուրքիա կը կարծէր թէ իւր պահպանութեան մէջ Անդրիա այնչափ շահ ունի որ վերջապէս պարտաւոր է իրեն օգնելու, և նախորդ Անդրիական նախարարք այս կարծիքն իրենց գործերով քաջալերած էին, կարծիք մը որ խիստ ապետաբեր եղած է ըստ Գ. Կլատսթոնի, ուստի՝ կը ծանուցանէ թէ Անդրիա "մասնաւոր շահեր չունի Օսմանեան կայսրութեան պահպանութեան մէջ։" այս մասին չուղեր որ պատիր յոյսեր մնան։ Ուրիշ գաղափար մը կայ նաև թէ Անդրիա յունիս 4 ի պայմանագիրը կնքելով՝ փոքր Ասիոյ մէջ վեհ։ Սուլթանին իրաւասութիւնը բռնաբարելու միտք ունի։ բայց այս կարծիքը սխալ է ըստ Գ. Կլատսթոնի, որ կըսէ թէ Անդրիա կը բաղձայ միայն որ Թուրքիա իւր դաշնագրութեամբ յանձն առած պարտականութիւնները կատարէ։

Իսկ Լորտ Կրանվիլ յայտարարեց թէ նախարարութեան ուշադրութիւնն երեք կէտի վրայ մասնաւորապէս կեդրոնացած է։ Յունաստանի և Գարատաղի խնդիրներն և Հայաստանի մէջ պէտք եղած բարենորոգմունք։ "Հայաստանի մէջ, ըսաւ, բնաւ բան մը չեղաւ՝ թէ՛ ի գործադրութիւն Պէրլինի դաշնագրին, և թէ՛ ի գործադրութիւն Անդրիո-Օսմանեան պայմանագրին։" Լորտ Կրանվիլ բացատրեց թէ ի՛նչպէս կարելի է այս նպատակին հասնիլ։ Ինք երեք տարի առաջ առաջարկած էր Եւրոպիոյ մեծ տէրութեանց թէ փոխանակ Ռուսիոյ առանձին գործողութեան՝ միաբան գործողութիւնը դնեն։ Անդրիա կրնար միայն Ռուսիոյ հետ միանալ։ բայց դաշնակցութիւնը մասնակի կերպիւ կրնայ թեթևցնել չարիքը։ ուստի Լորտ Կրանվիլ տէրութեանց միաբան գործողութիւնն առաջարկած է, և կը յուսայ որ եթէ առոր ընդդիմութիւն լինի, խիստ սակաւ կրնայ լինել։ կը կարծէ թէ մեծ վտանգ մը չկայ որ Ռուսիա, Աւստրիա, Գաղղիա կամ Անդրիա մինչև անդամ Կ. Պոլիս երթան։ թէպէտ չբաղձար այս փորձն ընել, և կը յայտարարէ թէ Անդրիա մասնաւոր շահ մը չունի Եւրոպիոյ մէջ Օսմանեան իշխանութիւնը պահպանելու։

Այս յայտարարութիւնները բոլորովին նոր չեն Անդրիոյ ներկայ նախարարաց բերանը, բայց կը յուսայէր որ միայն ընդդիմադրութեան ժամանակ հապճեպով յայտարարուած գաղափարներ էին, որք պաշտօնի պատասխանատուութեան ներքև չէին կրնար պաշտպանուիր։ Ակներև որ Գ. Կլատսթոն պահպանողական կապերը բոլորովին խզած է, և իւր աշխարհավարութեան նաւն անծանօթ ծովերու մէջ մղելով՝ իւր նախարարութեան ժամանակ արմատական (ռատիքալ) գաղափարներն արտաքին աշխարհավարութեան մէջ 'ի գործ դնել կուզէ։ Առ այժմ անկարելի է սքանչանալ այն յայտարարութեան վրայ թէ Անդրիա մասնաւոր շահ մը չունի Թուրքիոյ պահպանութեան մէջ։ բայց այն տակն ո՞ր թաքնով պիտի կրնայ Սլավեան հեղեղին առաջքն առնուլ։ Եթէ կորչաքով իշխանը կամ Իկնաթիեվ զօրավարն Անդրիոյ առաջին նախարար լինէին, չէին կրնար տակէ աւելի Ռուսիոյ նպաստաւոր լեզու մը գործածել։ Դալով այն խնդրոյն թէ այս աշխարհավարութեան հետևանքը լաւ պիտի լինի՞, թէ բաղձայեալ նպատակը պիտի կրնա՞յ գործադրել։ — այս կէտերը խիստ անստոյգ են։ Այսպիսի յայտարարութեանց անմիջական հետևանքը կրնայ լինիլ Եւրոպիոյ և Թուրքիոյ միջև կէս դարէ 'ի վեր տիրած համակրական յարաբերութիւնները ցրուացնել և Եւրոպական քաղաքակրթութիւնը, գաղափարներն ու ազդեցութիւնն առելի ընել Արևելեան ժողովրդոց ամենամեծ մասին մէջ։ Գ. Կլատսթոնի յայտարարութիւններն աշխարհավարութեան մէջ յեղափոխութիւն մ'են, և կրնան մեծ սխալ մը լինիլ, որոյ հետևանքը կարելի է խաղաղութեան նպաստաւոր չլինի։ Ինք ևս խաղաղութեան պահպանուելուն վրայ ապահով կերպիւ չխօսիր։ Երանի՞ թէ դէպքերն համապատասխանէին բարեդուշակ ակնկալութեանց, բայց ամեն բան կը ցուցնէ որ հորիզոնն ամպամած է և ապագայն մթին։

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Գ. ԿԼԱՏՍԹՈՆԻ

Ինչպէս երէկ ըսինք, Անդրիոյ Առաջին նախարար Գ. Կլատսթոն խորհրդարանին բացման օրն ընդդիմադիր կուսակցութեան Գլխոյն պատասխանելով կարևոր բանախօսութիւն մ'ըրաւ եւրոպական աշխարհավարութեան և Արևելեան խնդրոյն վրայ։ Այս առաջին բանախօսութիւն է, յորում Անդրիոյ կառավարութեան նորընտիր Գլուխն իւր գաղափարները կը յայտնէ այդ կարևոր խնդրոյ վրայ։ Հետևաբար, իւր բանախօսութեան արտաքին աշխարհավարութեան վերաբերեալ մասն արժան համարեցինք թարգմանել։

"Սըր Սթաֆորտ Նորթքոթ դոհ եղաւ տեսնելով թէ մեք վեհ. թագուհւոյն խորհուրդ տուած եմք պնդել Պէրլինի դաշնագրին գործադրութեան վրայ։ Ոչ ես և ոչ ալ իմ ազատական բարեկամքս ընդդեմ կերպիւ պարսաւած եմք այդ դաշնագիրն։ Ընդհակառակն, ուրախութեամբ տեսած եմք թէ Պէրլինի դաշնագիրը մարդկային երջանկութեան համար մեծ բաներ ըրած է և շատ թշուառութեանց դարման եղած է։ Մեծ գժուարութիւն չունեցանք Պէրլինի դաշնագրին համաձայնեցնելու մեր ընթացքը, մանաւանդ դիտեմք թէ Եւրոպիոյ հաւաքական իշխանութենէն մեծ բարիքներ ծնած են։ Բայց Սըր Սթաֆորտ Նորթքոթ՝ քիչ մը մտահոգութիւն կամ դոնէ հետաքրքրութիւն կը ցուցնէ, երբ վեհ. թագուհւոյն բանախօսութեան այն մասին կուգայ, յորում՝ ըսուած է թէ յարմար դատած եմք արտաքոյ կարգի դեսպան մը ղրկել Սուլթանին արքունեաց մօտ։ Ինք բոլորովին նոր բան մը կը համարի զայս, և ծանր դիտաւորութեանց կը վերագրէ։ Արդ, յատուկ կամ արտաքոյ կարգի դեսպանի մ'անուանումն իւր ցուցնել ուզածին չափ անսովոր բան մը չէ, ըստ որում երկու տարի առաջ նախորդ կառավարութիւնն ալ ճիշդ նոյն տնօրէնութիւնը ձեռք առած է նոյն դիտաւորութեամբ՝ զորս մեք ունիմք այժմ։ (Հաւանութեան յոյներ։) Յայնժամ Սըր Հէնրի Էլիոթ Կ. Պոլսոյ դեսպան էր, և այդ հանդամանքաւ Կ. Պոլսոյ դեսպանախորհրդին ժամանակ պաշտօն վարած է Լորտ Սալիսպրիի հետ։ Գարագայներն այն ժամանակուան կառավարութիւնն համոզեցին թէ Կ. Պոլսոյ հետ գո՛նէ ժամանակ մը լինելիք կարևոր հաղորդակցութեանց համար ուրիշ միջնորդ պէտք է որոշեն։ Ուստի, Սըր Հէնրի Էլիոթ արձակուրդ ստացաւ, և Սըր Հէնրի Էլէյըրտ Կ. Պոլիս ղրկուեցաւ իբրև յատուկ դեսպան։ Յայնժամ Սըր Հէնրի Էլէյըրտ և այժմ Գ. Կոշէնի յանձնուած պաշտօնին անուններուն միջև տարբերութիւն չեմ տեսներ։ Իսպէս, այդ երկու անուանումներն նոյն տեսակ բաներ են։

"Ընդդիմադիր կուսակցութեան գլուխը կը հարցնէ ինձ թէ մեր յատուկ դեսպանին՝ Գ. Կոշէնի՝ իշխանութիւններն ի՞նչ են։ Յատուկ դեսպան մը սովորական դեսպանէ մ'աւելի իշխանութիւններ չունի։ Կը հարցնէ թէ Դրան վրայ ճնշում բանեցնել ըսելով մեր միտքն ի՞նչ է։ Բայց ի՞նչ էր Սըր Սթաֆորտ Նորթքոթի միտքն երբ մեծ ճշմարտութեամբ կըսէր թէ Պէրլինի դաշնագիրը միջազգային կարգադրութիւն մ'է, և անոր պայմանաց գործադրութեան վրայ պնդելու իրաւունք կուտայ մեզ։ (Հաւանութեան յոյներ։) Նախկին ելմտական նախարարը կրնայ "դաշնագրին պայմանաց գործադրութեան վրայ պնդել" բառերը գործածել փոխանակ "Դրան վրայ ճընշում ի գործ դնել" ըսելու։ Զօրութիւն գործածելու խօսքին դալով, ընդդիմադիր կուսակցութեան գլուխը կրնայ ապահով լինել թէ վեհ. Թագուհւոյն կառավարութիւնն այդպիսի գաղափարի մը մէջ ամփոփուած սկզբանց ու հետևանաց ծանրութիւնն ա՛նքան լաւ կը ըմբռնայ որ խնդրոյն բոլոր պարագայները կատարեալապէս նկատողութեան չառած՝ այդպիսի գաղափար մը չկրնար ունենալ։

"Կը յիշեմ թէ Կ. Պոլսոյ դեսպանախորհրդին քիչ առաջը Լորտ Սալիսպրի Լորտերուն ժողովին մէջ մեծ ճշմարտութեամբ ըսաւ թէ ուրիշ կառավարութեան մը գործողութեանց վրայ ճնշում բանեցնել այն ամենամանր խնդիրներէն մին է որք կրնան երբէք Անդրիական կառավարութեան ուշադրութիւնը գրաւել։ Արդ, եթէ հարցուն թէ ի՞նչ յատուկ նպատակաւ Գ. Կոշէն իւր արդի պաշտօնին կոչուեցաւ, համառօտապէս պիտի պատասխանեմ։ Ժողովս գիտէ թէ Լորտ Կրանվիլ Եւրոպական տէրութեանց շրջաբերական ծանուցագիր մը ղրկելով, Պէրլինի դաշնագրին տակաւին չգործադրուած մասանց փութով գործադրութեան վրայ պնդելու հարկն յայտնեց։ Երբ այդ շրջաբերականն յոյժ կարճ միջոցի մը մէջ տէրութեանց միաբան գործողութեամբ ուրիշ ձև մ'ոտանայ, յայնժամ խորհրդարանն առթիթ պիտի ունենայ ըստ արժանւոյն գնահատել զայն, և ուրիշ պաշտօնագրոց հետ յայնժամ ժողովին պիտի ներկայի։ Ներկայ նախարարութեան համար յոյժ օգտակար էր, եթէ իրենց դեսպանն այնպիսի քաղաքագէտ մը լինէր, որոյ հետ իւր կենայ բոլոր տարիներուն մէջ մը տերմական յարաբերութիւններ ունեցած լինին և որ Արևելեան այս մեծ խնդրոյն մէջ կատարեալապէս համամիտ լինի իրենց։ Գ. Կոշէն այս վիճակին մէջ էր։ Թէ և Սըր Հէնրի Էլէյըրտ կարող անձ մը լինի, հնար չէր ներկայ նախարարութեան բոլոր գաղափարները լիովին հասկցնել առնոր երբ մեր յատուկ դեսպանը մինչև իսկ առանց հրահանգ ստանալու կրնար գիտնալ զանոնք։

"Համոզուած եմք թէ Գ. Կոշէնի պաշտօնը մեծապէս պիտի նպաստէ մեզի տեղէն վերցնելու այն թիւրիմացութիւններն, որք Բ. Դրան և Բրիտանական կառավարութեան միջև կը կենան, և որոյմէ մեծ անպատեհութիւնք կը ծագին։ Արդ, երկու դործնական խնդիրք կան, որոց վրայ պէտք է բանակցի այնպիսի անձ մը, որ ո՛չ միայն պաշտօնապէս՝ այլ և իրապէս արդի նախարարութեան ներկայիչը լինի։ այդ երկու անմիջական խնդիրներէն մին է Յունաստանի խնդիրն, և երկրորդն՝ որ աւելի ստիպողական է, Գարատաղի հարաւային սահմանագլխին վերաբերեալ խնդիրն է։ Այս խնդիրն այնպիսի տագնապալից վիճակի մը մէջ է, որ խաղաղութեան պահպանութենէն անդամ ապահով չեմք։ Մեծ մտահոգութեան մէջ եմք այդ մասին, և մեր ձեռքէն եկածն ըրինք լուծման մ'առաջնորդելու։ բայց այսչափ փափուկ խնդրոյ մէջ մեծ առաւելութիւն կունենանք յատուկ դեսպան մը ներկայիչ ունենալով մեզ, որ կարող է կատարեալապէս բացատրել Դրան այն տեսութիւններն, որովք գործելու պատրաստուած եմք։

"Բանի մը կէտեր կան, որոց նկատմամբ Թուրք կառավարութիւնը թիւրիմացութեան մէջ է։ և Եւրոպիոյ շահուց յոյժ օգտակար է որ այդ թիւրիմացութիւնք փարատին։ Թուրք տէրութիւնն այնպէս համոզուած լինել կը թուի թէ մեք ա՛յն ատենն կենալ չեմք մը կը տեսնեմք իւր պահպանութեան մէջ, որ ինչ որ ալ լինի, ինք կրնայ մեր օժանդակութեան վստահիլ։ Լաւ վկայութիւն ունիմք թէ այդ տպաւորութիւնն իրապէս կայ, և հետևաբար Թուրք կառավարութիւնն այնպիսի տագնապի մը մէջ մնաւ, յորում դուշակեալ արդիւնքներն չիրացան և ընդհակառակն յոյժ աղետալի եղան։ (Հաւանութեան յոյներ։) Մեր երկրին այդպիսի յատուկ և միւս տէրութիւններէն անջատ և առանձին շահ մ'ունենալու գաղափարին համամիտ չեմք։ (Մոռնի ըէ՛։, մոռնի ըէ՛։) Նոյնպէս, Թուրք տէրութեան իւր արդի սահմաններէն հեռացուելուն մասին ծայրայեղ գաղափարներ չունիմք, և յայտնապէս փափաքելի է որ մեք այդ թիւրիմացութեան վերջ տալու աշխատիմք։ Օսմ. պետական անձանց մտքին մէջ խոր արմատ ձըգած ուրիշ կարծիք մ'ալ կայ, զոր բառնալ կուզեմք, այսինքն թէ Անդրիա տրամադիր է Ասիոյ մէջ Թուրքիոյ վեհապետական իրաւունքները բռնաբարելու։ Այդ գաղափարն Անդրիո-Թուրք պայմանագրէն յառաջ եկած էր։ Արդ, մեք Թուրքիոյ մէջ առանձին միջամտութեան իրաւունքներ ստացած եմք, զորս նախորդ կառավարութիւնը Թուրքիոյ ժողովրդեան ու կառավարութեան բարւոյն կուզէր գործածել։ բայց Թուրքիա այդ պայմանագրին սա գաղափարը կցած է թէ Անդրիոյ նպատակն է զայն հիմ ընել Թուրքիոյ վեհապետական իրաւունքները կորզելու։ Այսպէս թիւրիմացութիւն մ'է։

«Մեք Թուրքիոյ մէջ օտար ազդեցութեանց հաստատուիլը տեսնել չեմք ուզեր, այլ, Եւրոպական իշխանութեան վաւերայմանը ներքև, Թուրքիոյ պարտականութեանց խնամով և հաւատարմութեամբ գործադրուելուն կը փափաքիմք։ Բայց այս կամ այն տէրութեան արտաքին յատուկ ազդեցութիւնը նախանձու, անմիաբանութեան և մինչև իսկ աւելի մեծ չարեաց պատճառ կրնայ լինիլ։ Չեմք ուզեր նուազեցնել Սուլթանին դերիշխանութեան աշխարհագրական սահմաններն։ Ես երբէք չառաջարկեցի որ Սուլթանին վեհապետութիւնն իւր երկիրներուն որ և է մէկ մասին վրայէն վերցուի, այլ առաջարկեցի որ Թուրք իշխանութիւնը գաղրի քանի մը գաւառներէն, և դադրեցաւ։ Սակայն, կը կարծեմ որ եթէ յանկարծիմք լուծել սա դժուար խնդիրն, այն է՝ Թուրք կառավարութեան և նորա հպատակաց միջև այնպիսի յարաբերութիւններ հաստատեմք, որք անոնց կատարեալ զարգացման և տեղական ազատութեանց ընդարձակման համաձայն լինին, յայնժամ Սուլթանին դերիշխանութիւնն օգտակար դեր մ'ալ կրնայ կատարել՝ դուրս ձըգելով բոլոր օտար ազդեցութիւնները։

«Կը յուսամ որ այժմ բաւական խօսեցայ ցուցնելու թէ յատուկ դեսպան մը կարգելով մեք Անդրիոյ և Թուրքիոյ միջև կարելի եղածին չափ թիւրիմացութեանց առաջքն առնելու փափաքով գործած եմք։ Նախորդ Առաջին նախարարը խորհրդարանին լուծումն քիչ առաջ յայտարարած էր թէ ինք Եւրոպիոյ վիճակը տագնապալից կը տեսնէր։ Արդարև չեմ կըրնար ուրանալ որ եթէ քանի մը խնդրոյ ստացած յուսի վիճակին նայիմք, անոնք կրնան եռաքէն աւելի կարևորութիւն ստանալ։ բայց այս տեղական դէպքերը մէկ կողմ թողլով, վստահ եմ թէ «տագնապալից» կոչուելու վիճակի մը մէջ չեմք։ Ցարակոյս չկայ թէ Եւրոպիոյ հետ ընելիք ծանր գործեր ունիմք, և ուրիշ տեղեր ալ ծանրագոյն գործեր ունիմք։ բայց աղդու գործիք մը, այն է մեծ տէրութեանց համաձայնութիւնը, կայ քաղաքակրթի մարդկութեան ձեռքը։ Տէրութեանց միջև ընդարձակութիւն ստացող անհամաձայնութիւնք չկան։ մեր փարձառութիւնը չապացուցանէր որ նախանձու նշաններ ծագին, այլ ընդհակառակն ամեն տէրութիւններէն մեզ եկած ապահովութիւնք գոհացուցիչ են։ և մեր սըբազան պարտքը պիտի լինի տէրութեանց միջև այդ ներդաշնակաւոր համաձայնութիւնը պահպանել՝ առանձին գործողութեանց բնաւ այժ չտալով։»

ԱՆԴՐԻԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՐՆ

—

Տէյլի Նիուզ նախարարական լրագիրն իւր մայիս 21 թուով հետևեալ խմբագրական հատուածը կը հրատարակէ լորտ Կրանվիլի շրջաբերական ծանուցագրին վրայ։

«Լորտ Կրանվիլի կողմէն մեծ «տէրութեանց ղրկուած շրջաբերա«կանաց նկատմամբ գաղափարաց «շփոթութիւն մը կենալ կը թուի, «զոր օգտակար է բառնալ։ Ինչ«պէս արդէն ըսինք, Լորտ Կրան«վիլ երկու շրջաբերական ղրկած է «տէրութեանց։ Առաջինն, որ մա«յիս 4 թուականը կը կրէ, հաստա«ղարկէ որ վերջ մեծ տէրութիւնք «մի և նոյն ժամանակ նոյն իմաստով «ծանուցագիր մը ղրկեն Բ. Դրան, «խնդրելով որ Պէրլինի դաշնագր«րութեամբ (1) Յունաստանի, (2) «Գարատաղի և (3) Արմենիոյ նկատ«մամբ ստանձնած պարտականու-

«թիւնները կատարել։ Լորա Կրան-
«վիլ երկրորդ ծանուցագիրն, որ
«առաջնոյն յաւելուածը կրնայ նը-
«կատել, Ցուն.ատանի սահմանա-
«գրական միջոցներն յանձնախմբին
«նկատմամբ կը խնդրէ որ Բ. Դրան
«մատուցուելիք հաւիմատ ծա-
«նուցագիրը՝ միջնորդ տերութեանց
«ներկայիչներուն Պերլինի մէջ դեռ-
«պանախորհուրդ մը գումարելն ա-
«ռաջարկէ։ Յիշեալ երկու շրջա-
«բերական ծանուցագրաց մինչեւ
«յարդ խորհրդարանին ներկայաց-
«ուելուն պատճառն այս է որ դի-
«ւանագիտական սովորութեանց
«հակառակ կը լինի հրատարակել
«ծանուցագրեր, երբ տակաւին պա-
«տասխան չէ ընդունուած այն տե-
«սութիւններէն, որոց ուղղեալ է-
«ին։ Մի քանի տերութեանց պա-
«տասխանը տակաւին անպաշտօն
«կերպիւ միայն հեռագրուած է։
«Երբ աշխարհավարութեան փոփո-
«խութիւն լինի, խորհրդարանին
«անմիջապէս խնայնել օրէնք է։
«բայց երբ արդէն ծանօթ աշխար-
«հավարութեան մը հեռեւանք լի-
«նելով պարզապէս դիւանագիտա-
«կան գործողութիւն մը կը կատա-
«ր՝ հարկաւոր կամ յարմար չլինիր
«անմիջապէս խնայնել խորհրդա-
«բանին։»

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

Նոյեմբեր։— Ա.յս օրերս Լոնտոնի վէստմինսթիր Ա.բաւարիւմին մէջ (արհեստական մեծ աւազան և ձրկնատեղան), ուր կը գտնուին տարաշխարհի զանազան ծովային կենդանիք, սատակի հեռատրիբական փորձեր կը լինին նորահնար լուզակի գլեստով մը, որոյ միջոցաւ շարունակ հինգ ժամէ աւելի ջրոյն տակը կրնայ կենալ մարդ առանց բնաւ դուրսէն օդ առնելու։ Նախ, ըսեմք, ի գիտութիւն անոնց որք ծովային այս տեսակ աշխատութեանց վրայ դաղափար չունին, թէ մինչեւ հիմայ ներքեւածովեան աշխատութեանց համար լուզակաց գործածած գլխաւոր միջոցն եղած է՝ իրենց անթափանցիկ գլեստին կցեալ խողովակով մը ջրոյն երեսը կեցող նաւէն օդ առնուլ, որպէս զի շնչառութիւնին կարենայ շարունակիլ։ Արդ այս կերպիւ յայտնի է թէ ա՛րքան դժուար և դրեթէ անկարելի կըլլայ գործը, երբ խիստ խորունկ ծովերու ներքեւ խուզարկութիւնք ընել հարկ լինի։ Ըսել է թէ՝ Անգղիացին Ֆըլէօս, որ այս նոր գործիքս հնարելով արտօնագիր ալ ստացած է, նաւարկութեան և ընդ ծովեայ աշխատութեանց համար ամենակարեւոր խնդիր մը լուծելու յաջողեր է։

Նախ ի Պրայթըն փորձեր ըներ էր, որք ամենուն հետաքրքրութեան նիւթ եղած էին։ Լոնտրայի վերոյիշեալ աւազանին մէջ իջնալէ յառաջ կը հագնի իւր զգեստը, որ՝ ինչպէս ըսինք՝ լուզակաց մինչեւ ցարդ գործածած զգեստին այնու միայն կը տարբերի որ բնաւ վերևի հետ օդային հաղորդակցութեան համար խողովակ կամ օդահան չունի։ Իսկ իր հնարած գործիքը հագած զգեստին մէջ պահուած է։

Իւր գիւտին հիմնական կէտը սա է որ իւր արտաշնչած օդը այրեցական ալէալէով կը մաքրէ և թթուածինով նորէն կը կենդանացնէ*։ Ա.յս եղանակաւ լուզակը դրեթէ անսահման կերպով մեկնոյն օդը կարտաշնչէ և կը ներշնչէ, բայի ածխային թթուէն, և մէն մի ներշնչութեան նոր և մաքուր թթուածին կը ծծէ։

Ա.յս բանիս համար նախ կաշեայ տեսակ մը փոքրիկ վահան ունի առաձգական կապերով քթին և բերանին դէմ կապուած, որոյ վրայ արտաշնչման և ներշնչման համար յարմարցուած կափուցիկներ կան։ Գլխոյն սաղաւարտին մէջ դրուած է թթուածնի մթերքը, որ սատիկ ճնշեալ է**։ Ասկէց զատ՝ գործիքն ունի երկու զտիչ, որք մարդոյն մին առջեւը և միւսը կռնակը դրուած են զգեստին ներքեւէն։ Ա.ստաշնչեալ օդը վահանին իրեն յատուկ կափուցիկ ծակերն անցնելով ջնանաւոր ճկուն խողովակով մը յառաջակողման զտիչին հետ կը հաղորդակցի։

Երկար կըլլայ սոյն զտիչներուն ներքին կազմութեան նկարագիրն ընել ասա, զոր բնագէտք միայն կրնան հասկնալ։ բաւական ըլլայ ըսել որ իւրաքանչիւրին մէջ երկերկու քաւչուէ սպունգ դրուած են այրեցական լուծեալ ալքալիով թրջուած։ Ա.ստաշնչեալ օդը առաջին զտիչին, որ մեռաղեայ փոքրիկ սընտուկի մ'է, մէջէն անցնելով երկրորդ զտիչին մէջ կերթայ, ուրեղ նոյնպէս դարձեալ կը մաքրուի և ամեն վնասակար մասունքը կը թողու։ Իսկ վերակենդանութիւն ըստանալու համար դարձեալ խողովակով մը զտիչներէն մարդոյն սաղաւարտին մէջ կը մտնէ և թթուածնին հետ հաղորդակցելով կատարեալ մաքուր օդ կը դառնայ։ Թթուածնի մթերանոցը չորս խորանարդ ոտնաչափ թթուածին կըրնայ պարունակել որ ծովուն ներքեւ չորս ժամ մնալու բաւական է։ և լուզակ մ'ալ ասկէ աւելի երկար ժամանակ ծովուն յատակը մնալու ամենևին պէտք չկրնար ունենալ։

Սա ալ չմոռնանք ըսել, որ լուզակը՝ թէև խողովակով հաղորդակցութիւն չունի ջրոյն երեսը դտնուողներուն հետ, բայց և այնպէս գանկ չուան մը ունի ձգուած, որով նշան կուտայ վերը՝ եթէ յանկարծ վտանգ մը պատահի։

Գործնական մեծ օգուտներ կըրնայ առթել այս գիւտս։

Բնաբ-ական։— Գաղղ. Թղթատարութեանց տեսուչ Մ՝օսիւ Քոշրի բանի ատենէ ի վեր կը նշմարեր որ նամակատարներու վրայ խարդախութիւն մը կը գործուի, վասն զի դրոշմատունէն եկած դրոշմներն և նամակներու վրայի փակցուածները բաղդատուելով՝ վերջինները թուով շատ աւելի կը դտնուէին։ Նախ խուզարկութիւնք եղան դրոշմելու համար թէ արդեօք դրոշմի խարդախեալը շինողներ կա՞ն։ բայց այսպիսի բան մը չըստուգուեցաւ։ Ասոր վրայ Մ. Քոշրի մտածեց որ դրոշմներու վրայ ջնջման համար եռքէն զարնուած մերանէ նշանը կրնայ թերևս անհետ ըլլալ։ Ա.յս մասին մի քանի անյաջող փորձեր ընելէն վերջը՝ բնալոյծ մը վերջին օրերս յաջողեր է գործածուած դրոշմին վրայի մելանը, որ արդէն սովորական մելան չէ և անջինջ կը համարուէր ցարդ, բոլորովին մաքրել այնպէս որ նոր եղած դրոշմէ ամենևին տարբերութիւն չերևիր։ Հետևաբար խարդախութեան եղանակն ալ անկասկած ըլլալով Մ՝օսիւ Քոշրի որոշեց այս անդամ նոր տեսակ թանաք մը գործածել տալ՝ գլխաւորաբար քարաձիւթէ (ասֆալտ) բաղադրեալ, որպէս զի դրոշմներուն վրայ կոխուած ատեն այլ ևս անգործածելի ընէ զանոնք։

Խառնիճ։— Կերակրեղինաց վերայօք հնոց գրուածոցը մէջ կը պատմուի թէ Արիստոտէլ շատ կը սիրեր այս կենդանւոյն միսը և Մակեդոնացւոց Փիլիպոս թագաւորին արքունիքը կեցած ատեն՝ խմաստասիրաց իշխանը ա՛յնքան խենդ կըլլար կըսեն խառնիճի համար, որ թեսաղոնիկէի ձկնորսք գիժուարաբերկրնային արքայական սեղանին համար ամեն ատեն բաւականաչափ որսալ և մատակարարել անկրնալ։

Արդէն Լեսբոս կղզւոյն մէջ, Արիստոտէլի հոն ապաստանած ատեն, խառնիճը շատ յարգի էր։ Մեծահռչակ Փիլիսոփայն Աթէնք վերադարձին՝ իրեն անպատուութիւն չհամարեց Ստոյիկեանց սքրահին մէջ այս ծովային կերակրեղէնիս համեղութեանը վրայ խօսիլ, և այնպէս լրջօրէն և համոզիչ կերպիւ խօսեցաւ, որ իւր աշակերտք Պերիպատետիկեանք ալ իրեն պէս սէր տուին սոյն կերակրոյս։

Եպիկուրոս ալ կը սիրէր խառնիճը և յաճախ առաւօտեան ճաշին կուտէր պանիրով հանդերձ։ Յայտնի է թէ այս երկու խմաստասէրք Բրիստոսէ երեք դար աւելի յառաջ կապրէին։

Հռովմայեցւոց մէջ ալ շատ յարգի էր խառնիճը։ Որսորդութեան դլխաւոր տեղերն էին Սիկիլիոյ, Սարտենիոյ և Կորսիկայի ծովափունքը, ուր ցանցակերպ կողովներով կը բռնէին կենդանին, ինչպէս որ ցարդ ալ այնպէս կընեն։ Կողովներուն մէջ փոքրիկ ձուկեր, ժիժմակներ և խեչափառներ կը դընեն և գիշերը ծովեզրին քարտ կողմը իջեցուցած կը կախեն և առաւաւան արշալուսոյն վերը կը քաշեն։

Ա.յժմ երկսեռնոց շնորհիւ Գաղղիոյ ծովեզերքին ամեն օր ոչ ոչ խառնիճ կը գրկուին Փարիզ։ Խառնիճը խեղդեմանի հետ չփոթելու չէ։ այս վերջիններս թէև աւելի խաշար կըլլան, բայց առաջինը անհամեմատ աւելի համեղ և փափկամիս են։

Ն. Ճ.

ՀԱՆԴԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ի ՆՊԱՍՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՎԵԼՈՅ

Վիեննա 10/22 մայիս 1880

. . . Թմբադիր Տէր.

Ներկայիս տիրող սովոյն քաստմընելի իրական տարտարը՝ մեր հայրենի գաւառաց թշուառ ժողովուրդը նօթութեան անդութ հարուածոց ենթարկելով, ամենուրեք անհընարին կը հարուածէ. չկայ ըզդայուն սիրտ մը, որ անտարբեր մնալով իւր խղճի խայթերը զինքը ի դութ չթելադրէ մարդկութեան դերազանց պարտաւորութիւնը ի սիրտ և ի հոգի կատարելու՝ առատաձեռն նպաստից և դթառատ օգնութեան ձեռք կարկառելով։ Բանդի դժբաղդ սովելոց ողորմելի և նուաղեալ ձայները և մահատագնապ հայեցուածքը մարդկանց դըթութիւնը հայցելով պատառ մը հաց կաղաղակեն մարդասէր անձանց հզօր աջակցութիւնը խնդրելով։ Անկարելի է որ մարդասէր և վեհանձն հոգիները վշտակիր մարդկութեան տխուր հառաչանաց անկարեկիր դտնուին, վասն զի հաղարաւոր անձինք օր աւուր սովի սատակութեամբ զոհ մահու կը դատապարտին անհանդուրժելի տառապանաց մէջ։ Դժբաղդ ծնողք ակներև կը տեսնեն իրենց սիրուն զաւակաց դառն մահն՝ առանց դերծանել կարենալու։ Անհնարին է որ մարդ չսարսափի և չըզդածուի յիշելով թէ յետին թշուառութեան և տառապանաց մատնուած բազմաթիւ անմեղ հոգիներ, որ իսպառ զուրկ են կենաց պարէնէ, և աղի արտասուաց դառն կաթիլներ չհոսէ իւր աչքերէն։

Ա.յս ցաւալի դէպքին միջոց և դարման մը դտնելու համար, ամեն ուրեք հանդանակութիւնք բացուեցան, մերթ ինքնայորդոր և մերթ Կ. Յանձնաժողովոյ յորդորմամբ։ Մայրաքաղաքս դտնուող փոքրաթիւ Պատ. Ազգայինք ևս այս նուիրական պարտաւորութենէ ետ չմնացին քանի մը մարդասէր օտարազգեաց հետ 718 ֆիորին հանդանակելով դրկեցինք առ Պատ. Կ. Յանձնաժողովն։ Արդ Կ. Յանձնաժողովը կրկին շրջաբերականաւ խնդրած էր թէ՝ Մխիթարեանց Գեր. Միաբանութենէն և թէ՝ տեղւոյս Պատ. յիշեալոց, որ մանաւանդ մը կազմելով ընդհանուր նպաստից հանդանակութեան մը ձեռնարկեն։ Գեր. Յակոբ եպիսկոպոս անմիջապէս տեղւոյս հայազգիներէն քանի մը անձ իւր քովը հրաւիրելով, հեռաւեալ Մեծ. անձինքը գործադիր անդամ կարգեց. Զատիկ Բոբովիչ, Կ. Խաչատուրեան, Ռ. Մարկոսեան, Կ. Անանեան, Օհան Օտապաշեան, Բ. Շիշմանեան։

Անուրանալի է Գեր. Յակոբ եպիսկոպոսի ազգասիրական եռանդուն աշխատութիւնը և անխոնջ ջանքը, որ այս միջոցիս ի գործ դրաւ իւր Պատ. Միաբանութեան հետ, առանց ժամանակ կորսնցնելու տեղական կառավարութենէն հանդանակութեան արտօնութիւն ձեռք ձգելու համար, նաև երբեմն պէտք եղած տեղերը ինքը անձամբ երթալ խնդրելով, որ արտօնութիւնը շուտով ստացուի, և նոյնը ձեռք բերելով, քաջալերական յորդորը կարդաց գործադիր անդամց, որ ամեն ջանք ի գործ դնեն գործը արդիւնաւոր ընելու։ Մխիթարեան Պատ. Միաբանութիւնը պարտ ունէին համարեց նաև, ոչ միայն տեղւոյս կրօնական և իրեն ծանօթ թերթերու միջոցաւ տառապեալ հոգիներու դթութեան և մարդասիրութեան հրաւէր կարդալ, այլ և հաճեցաւ ազգասիրաբար իւր իշխանութեան ներքեւ գտնուող բոլոր թերթերն հրամաններ ուղղել, որ պէտք եղածն ի գործ դնեն Հայաստանի թշուառ սովելոց նպաստ հաւաքելու համար։

Անշուշտ Ներին Գեր. այս վեհանձն մարդասիրական և ազգասիրական ջանքերն անջնջելի յիշատակներ պիտի թողուն մեր սրտից մէջ, երախտագիտական խորին համակրութիւններ հրաւիրելով իւր վրայ։

Ո՛չ նուազ քաջութեամբ և յաջողութեամբ կը գործէ և գործադիր մասնաժողովը, որ բոլոր մայրաքաղաքիս լրագրաց մէջ իւր ձայնը տարածեց դթութեան և մարդասիրութեան աղերսելով և պէտք եղած տեղերը Պատ. անդամք անձամբ երթալով և վշտաբեկ մարդկութեան համար օգնութիւն հաւաքելով։

Վստահ եմ, որ Գեր. Մխիթարեան միաբանութեան անխոնջ ջանքն և գործադիր անդամց ազգասիրական գործունէութիւնն արդիւնաւոր պտուղ մը պիտի ընծայեն թշուառ սովելոց, պսակելով իրենց վաստ և մարդասիրական նպատակը։

Հաճեցէք, . . . Տէր, ներկայիս անկիւն մը չնորհել Ձեր մերձակայ աղքատաց թերթերուն մէջ,

որով մնամ. . .

Ե. Վ.

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

ՊՐՈՒՍԱ

1880 մայիս 14

Աղնիւ Մասիս.

Ձեր պատուական Մասիսի 2617 թիւ և մայիս 12 թուականաւ թերթին մէջ կարդացինք, որպէս թէ ըստ ոմանց ազգային լրագրաց՝ մեր Ս. Առաջնորդ Գեր. Բարթուղիմէոս Արքեպիսկոպոս Մ. Զարիֆիի պալատը եպիսկոպոսական թաղիւ և զգեստիւք ողջուներ է։

Թէ ղալ և թէ ընդ ձեզ ամենայն ոք թո՛ղ Ձեր պատուական թերթին միջոցաւ զիտնան թէ բնաւ այդպիսի տարօրինակ բան մը եղած չէ հոս, ինչպէս որ Ձեզ իսկ անհաւատալի թուած է այդ արարք։ Եթէ եղած բան մը կայ, այն ալ միայն սա է թէ՝ յիշեալ բարեբար և ազնիւ հիրը երբ Նորին սրբութեան փոխարարձ այցելութիւն ընելու եկած էր, Նորին սրբազնութիւնն ալ իւր հոգեսէր հիրը հոգեւորապէս ևս պատուելու համար, չէ թէ թաղիւ և սուրբ պատարագի զգեստիւք, այլ միայն վեղար և չուրջառ մը առած քահանայիւք և ձայնաւոր աղոցմով, նաև Ս. Եկեղեցւոյ մէջ խաչհանդիսա մը կատարելով օրհնեց զնա, և ապա իւր Առաջնորդարանը վայելուչ պատուով մեծարելէ ետքը՝ վարժարան ևս իջեցուց ու հոն ևս ճաշիւ և ազգային երգոք յարդեց։

Աղնիւ Մասիս, ինչպէս վայել և սովոր է ընել յարգանք մը այսպիսի բարերարաց, կարծեմ Մ. Զարիֆիի պէս բարերար անձի մըն ալ ընելը ա՛չ ոք կարէ զլանալ իրրեւ երախտագիտական պարտիք մը։

Ներկայս՝ Ձեր պատուական Մասիսիս հրատարակելնիդ խնդրելով,

մնամ . . .

Բիւզանդ Եվրոնեան

Ս. Զ. Դ.

Ազգանուէր Հայուհեաց ընկերութեան Ընդհ. ժողովը նիստ ունի յառաջիկայ Բշ. Մայիս 19 ի թատեր Սելամիէ թաղի։

Ատեանը պիտի բացուի ի ժամ վեց։

Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներն որ հաճին իրենց պարտքը կատարել։

Կեդր. Գործ. ժողովոյ
Ատենադպիր Բ. Ատենապետ
Տէրոհէ Բուֆայեան Զէրֆէր Խանճեան

Ս. Զ. Դ.

Ի նպաստ Կիլիկեան ընկերութեան տեղի ունենալիք վիճակահանութեան համար Մասնախումբ մը կազմուած լինելով, տոմսակներն ի շրջաբերութիւն եղած են արդէն։ Ամենապատիւ Երրորդան Պատրիարք Հայրն բարեհաճած է նուիրել իւր բարձր հովանաւորութիւնը սոյն մարդասիրական գործոյն, որոյ հասոյթին քսանն առ հարիւր պիտի յատկանայ Հայաստանի սովելոց։ Հազար տոմսակ տպագրուած է, որոց մէջէն 150 թիւեր պիտի շահին Հայ Տիկիններէ և Օրիորդներէ նուիրեալ զանազան ձեռագործներ։ Իւրաքանչիւր տոմսակի գինն է Կէս Օսմ. ոսկի։

Վիճակահանութեան տեղն ու ժամանակը լրագրաց միջոցաւ պիտի ծանուցուին։

ԱՆԴԱՄՔ ՄԱՍՆԱԹՄԲԻՆ

Մեծատաւոր Տեարք

Եսայեան Տիգրան — Նախագահ
Գարակէօզեան Տիգրան — Գանձապետ
Գրիգորեան Գուրէն — Քարտուղար
Ալաուլրահ Յովսէփ
Գալաֆեան Յովսէփ
Գալաղաշեղ Մարգար
Էրմասեան Զենոբ
Թօփալեան Գէորգ
Խաչէչարեան Տիգրան
Կիւմիշկիրեան Գրիգոր
Հէքիմեան Անտոն
Նորատունկեան Յարութիւն
Շահպազ Եղիա
Պէյլէքճեան Սաւերան
Սահակեան Յարութիւն
Աբօրաս Գոսթաքի
Փափազեան Նշան
Բամպիկեան Կարապետ
Բոնշէկիւլ Յովհաննէս
Օրմանեան Վիշէն Տօքթէօր։

Ա. Զ. Դ.

Իւսկիւտարու յանուն Միսգեալ վարժարանաց վիճակահանութեան երկրորդ և վերջին քաշուելն, թէ և վաղը՝ կիւրակէ՝ մայիս 18 ին տեղի պիտի ունենար, սակայն անակնկալելի մի պատճառաւ յառաջիկայ յունիս 8 կիւրակէ օրը պիտի կատարուի։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՒԱԴԻՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆՔ

Թիւ 8, 9, 10.

Բովանդակութիւն

Լուսա, Քրիստոս յարեաւ, և Նկարիչն.

Կը գտնուի ամեն Հայ դրավաճառաց քով, գին մէկ տեսակ՝ 2 դրուշ մէճիտ. իսկ 24 թուոց բաժանորդագրին 40 դրուշ։

Ա.

ՀԱՄԱՌՕՏ ՀԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱԶԳԱՑ ԵՒ ՅՈՒՆԱՑ

Յօրինեաց Հ. Ներսէս Ճնորչեան

Մինչև հիմա հրատարակուած Հին աշխարհի համառօտ պատմութիւններուն ամենէն ընտիրն է։ Վ. Գեր. Հեղինակն՝ Արևելեան պատմութեան մասին առաջնորդ բռնած է Փ. Շմիթ Անգղիացի երևելի պատմագէտն և Կուլիէլմոս Բիւց Գերմանացին. իսկ Յունաց պատմութիւնը Թ. Հանէքի Իտալացւոյն յօրինած պատմութենէն համառօտած է։ Դասատուաց և աշակերտաց դիւրութեան համար իւրաքանչիւր ազգի պատմութեան վերջը ժամանակագրութիւնն ալ աւելցուցած է։

Կը գտնուի Մխիթարեանց դրատունը և ամեն Հայ դրավաճառաց քով։ Գին 2 1/2 ֆրանք։

Բ.

ԱՌՁԵՌՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ՏԻՐՈՒԹԵԱՆՑ

Յօրինեաց Հ. Ներսէս Ճնորչեան

Հանդերձ յաւելմամբ աշխարհական և եկեղեցական ժամանակագրութեան Հայոց։

Կը գտնուի Մխիթարեանց դրատունն ու ամեն Հայ դրավաճառաց քով։ Գին 2 ֆրանք։

«թիւնները կատարել։ Լորա Կրան-
«վիլ երկրորդ ծանուցագիրն, որ
«առաջնոյն յաւելուածը կրնայ նը-
«կատել, Ցուն.ատանի սահմանա-
«գրական միջոցներն յանձնախմբին
«նկատմամբ կը խնդրէ որ Բ. Դրան
«մատուցուելիք հաւիմատ ծա-
«նուցագիրը՝ միջնորդ տերութեանց
«ներկայիչներուն Պերլինի մէջ դեռ-
«պանախորհուրդ մը գումարելն ա-
«ռաջարկէ։ Յիշեալ երկու շրջա-
«բերական ծանուցագրաց մինչեւ
«յարդ խորհրդարանին ներկայաց-
«ուելուն պատճառն այս է որ դի-
«ւանագիտական սովորութեանց
«հակառակ կը լինի հրատարակել
«ծանուցագրեր, երբ տակաւին պա-
«տասխան չէ ընդունուած այն տե-
«սութիւններէն, որոց ուղղեալ է-
«ին։ Մի քանի տերութեանց պա-
«տասխանը տակաւին անպաշտօն
«կերպիւ միայն հեռագրուած է։
«Երբ աշխարհավարութեան փոփո-
«խութիւն լինի, խորհրդարանին
«անմիջապէս խնայնել օրէնք է։
«բայց երբ արդէն ծանօթ աշխարհ-
«հավարութեան մը հեռեւանք լի-
«նելով պարզապէս դիւանագիտա-
«կան գործողութիւն մը կը կատա-
«ր՝ հարկաւոր կամ յարմար չլինիր
«անմիջապէս խնայնել խորհրդա-
«բանին։»

---

*Քանի՞ եղուկ է որ Պօլսոյ ազգային դպրոցաց մէջ մինչև ցարդ բնագիտութեան և բնալուծութեան ամենագտակար գիտութիւնք դրեթէ և ոչ մի տեղ սրինաւորապէս աւանդուած չուներն։

**Կազերը ճնչական ըլլալով, պզտի տեղւոյ մէջ ճնչուելով շատ քանակութեամբ կրնան ստիպել։

---

*Գաղղ. «Լանկուսթ» Ըստաքոզի տեսակ մը որ մկրատներ չունի, թէև Հայերէն բառը մեզ յարմար չերևիր։

Advertisements referring to British or American Goods, etc., are exclusively received for this Paper at
EUG. MICOUD'S Foreign Advertising Agency 139—140, Fleet Street, London.

ԸՆԹԱՑՔ ԴԼՈՏԻԵՐԱԿՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ ԿՐՕՈՒԹԵԱՆ
Պարկերազարդ
ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
Նախապատրաստական առաջին տարւոյ
Համար
ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ
Գ. Ա. Մելքոնեան

Տիկին Բար-Բարբանթիէի սոյն գասագիրքն 'ի Հայ լեզուս, բազում պատկերօք զարդարուն և Արամեան տպագրութեամբ 'ի լոյս է ընծայուած։ կեդրոնատեղին է Արամեան դրատուն, Զաքմաքճըլար փողոց, Ցակոբեան խան։ կը գտնուի նաև ամեն Հայ դրավաճառաց քով։
Գին 3 ղրուշ արծաթ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ
ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ն. ՏԷՐ ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ
ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒ
ԱՑԲԲԵՆԱՐԱՆ
Ե-ուէրնական ընթերցարան մանկանց համար

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ
Երկրորդ տպագրութիւն
(Հեղինակէ Ն. Յովհաննէսեանէ)

Սոյն ընտիր գասագիրքը որ Ռուսահայոց մէջ մեծ ընդունելութիւն գտած և մինչեւ եօթներորդ տպագրութեան հասած է, Պոլսոյ աշխարհաբարի վերածուած և քիչ ժամանակի մէջ սպառած լինելով, երկրորդ անգամ տպագրուած է՝ 40ի չափ գեղեցիկ պատկերներով զարդարուն և կարևոր բարեփոխութեամբ։
Կեդրոնատեղին է Արարատեան ընկերութեան դրասենեակը, Պալթիա, Կէօյէ-Օղլու-խան, թիւ 11—12—13։ կը գտնուի նաև ամեն Հայ դրավաճառաց քով։
Գին 3 դահեկան արծաթ։
Դպրոցաց համար մասնաւոր զեղչ կը լինի։

ՄԻՀՐԱՆ ԱԲԻԿԵԱՆԻ
ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ԴՈՐԾԵՐԸ

Կիւլաէսթէի մուհարբէրաթը բէսմիյէ վէ զայրը բէսմիյէ։ որ հինգ տեսակ գրով ձեռագիր Նամականի մ'է, և ամեն տեսակ պաշտօնական ապերագիր ու Նամակներ նաև պիտանի ճառեր կը պարունակէ։ Գին 6 ղրուշ,
Տարերք օսմանեան լեզուի, որ Օսմ. լեզուի յատուկ Թուրք, Պարս. և Արաբ. քերականութիւն մ'է գին 5 ղրուշ։
Հաստատեալ քաղուածք Օսմ. Պարս. և Արաբ. լեզուի, հանդերձ պրտասանութեամբ։ Գին 3 ղրուշ։

ԱԼՖԲԷՏ ՏԸ ՄԻՒՍԷ
ՆՈՐ ՊԵՐԹՈՒԱԾՆԵՐ
ՏԵՏՐ Բ.
Թարգմանեց ընտրանօք
Պեդրոս Թերզեան

Կը ծախուի Ս. Ղուկասեան ղըրատունը։ Գին 2 ղրուշ։

ԻԼԱՆ

Ասաքիրի չահանէ էլպիսէ անպարընտա միւթէրաքիմ զըրդ տոզուղ գալէմ քիւհնէ էլպիսէ վէ գըրբնը վէ էշեայի սայիրէ ֆիւրուխթ օլընմաթ իւզրէ Մայիսի ըումինին օն տոգուզընճը Բազար իրթեսի կիւնի անպարի մէզքիւրտէ միւզայէտէսի իճրա օլընճաղընտան, իշթիրաեէ թալիպ օլանլէրին եէվմի մէզքիւրտէ անպարի մէզքիւրէ միւրաճաաթ իթմէլերի։
13 Մայիս 1880
Պալը Սէրասքէրի

Ասաքիրի չահանէ սէրաճխանէ անպարինտէ միւթէրաքիմ մուլիմ իւլ մնդտար սաֆի ալթդ նիւհասընն, էամանի սիմ մէճիտիյէ օն տոգուզ ղրուշ հիսապի իլէ բէչինէն ալընուպ մէզքիւր նիւհաս անպարտան վիրիլմէք շարթը վէ շերայիթի սայիրէսի իլէ ֆիւրուխթ օլընմագ իւզրէ անպարճա իճրա օլընան միւզաեէտէսինտէ պէհեր գըյեէսի եեսի ղրուշ օն պիր բարաեա թալիպլի էօհտէսինտէ օլուպ, Մայիսի ըումինին եիկիրմի ալթընճը Բազար իրթեսի կիւնի թէքրար միւզայէտէսի պիլ իճրա գարարի դաթիսի վիրիլէճէկինտէն իշթիրայէ թալիպ օլանլարընն եէվմի մէզքիւրտէ հարպիեե նէզարէթի լէվազիմաթի ումմիյեե տայիրէսինէ կէլմէլերի։
13 Մայիս 1880
Պալը Սէրասքէրի

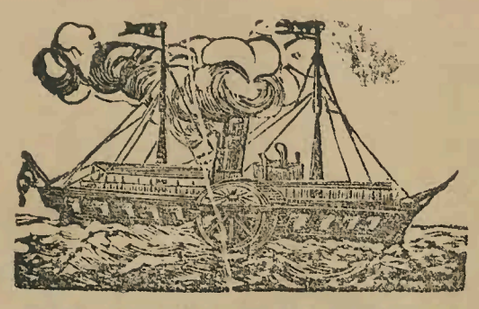

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՑՐԻԼԻ
Շ. ԳԵՆԱԻՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԿԻ ԺԱՄԵՐԸ
1880 ՄԱՅԻՍ 1 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԼ
ՄԻՆՉԵՒ ՄԱՅԻՍ 31

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԸ ԲԱՆՈՂ ՇՈՓԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ — Բոփուրէն էլընաղ ճէնազանները

11 30 Արնավ. Վանիք. Զէնկէր. Պէյր. Գուզկ. Գապաթ աղ։
11 30 Պէյքոզ, Բաշտալ. Գանդմ. Ա. Հիսար. Գանտ. Վանիք. Զէնկէր. Պէյր. Գուզկ։
11 30 Եէնիմ. Մէզարլը Պէշիքթաշ. Թարապիա. Եէնիքէ. Սմէն. Պոյազ. Ր. Հիսար. Պէշիկ. Արնավ. Գուբ. Օրթաքէ. Պէշիկ։
12 45 Արնավ. Գուրուչ. Օրթաքէ. Պէշիկ։
1 Ր. Ա. Գավաքէն. Մէզարլը. Պէշիքթաշ. Թարապիա. Պէյքոզ. Բաշտալ. Ր. Փ. մահ. Գանդմ. Ա. Հիսար. Գանտ. Վանիք. Զէնկէր. Պէյլերպէյ. Գուզկ. Գապաթաշ.
12 30 Եէնիմահ. Մէզարլը. Պէշիքթաշ. Թարապիա. Եէնիքէ. Էմիր. Ր. Հիսար Պէշիկ Արնավ. Գուբ. Օրթաքէ. Պէշիկ։
1 15 Եէնիմ. Մէզարլը. Պէշիքթաշ. Թարապիա. Եէնիքէ. Ցմէն. Էմիրկ. Պոյազ. Ր. Հիսար Պէշիկ. Արնավ. Գուբ. Օրթաքէ. Պէշիկ։
2 45 Մէզ. Պէշիքթաշ. Թարապիա. Եէնիքէ. Սմէն. Էմիրկ. Ր. Հիսար. Պէշիկ. Արնավ. Գուբ. Օրթաքէ. Պէշիկ.
4 Եէնիմահ. Մէզարլը. Պէշիքթաշ. Թարապիա. Պէյքոզ. Եէնիքէ. Սմէնիա. Էմիրկէն. Պոյազ. Ր. Հիսար Պէշիկ. Արնավուս. Գուբ. Օրթաքէ. Պէշիկթաշ։
5 15 Եէնիմահալլէ Մէզարլը. Պէշիքթաշ. Թարապիա. Եէնիքէ. Էմիրկ. Ր. Հիսար. Պէշիկ Արնավ. Պէյլերպէյ Օրթաքէ. Պէշիք.
6 15 Եէնիմահ. Պէշիքթաշ. Թարապիա. Պէյքոզ. Եէնիքէ. Էմիրկ. Գանդմա Ա. և Ր. Հիսար, Գանտ. Արնավ. Զէնկէր Պէյլերպէյ Օրթ. Գուզ. Պէշք. Իսկ։
7 45 Ա. և Ր Գավաղ, Եէնիմ. Մէզր. Պէշիքթաշ. Թարապ. Պէյքոզ, Եէնիքէ. Էմիրկ. Ր. Հիսար, Արնավ. Գուբ. Օրթ. Պէշիկթաշ։
8 45 Պէշիքթաշ. Թարապ. Պէյքոզ, Բ. Պահճէ, Ր. Բ. մահ. Գանդմ. Ա. Հիսար, Գանտիլ. Վանիքէ. Զէնկէր. Պէյլ. Գուզ. Իսկ։
10 15 Մէզարլը. Պէշիքթաշ. Թարապ. Եէնիքէ. Էմիրկ. Ր. Հիս. Արնավ. Օրթ. Պէշիկթաշ։

Կոմուրջէն էլընաղ շոգենաւերը

12 15 Գապաթաշ, Իսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաքէ. Պէյլ. Զէնկէր. Արնավ. Գանտիլ. Ա. Ր. Հիսար, Գանդմ. Էմիրկ. Եէնիքէ. Պէյքոզ, Թարապ Պէշիքթաշ, Եէնիմահալլէ։
1 Պէշիկթաշ, Օրթաքէ. Գուրչէր. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար. Պոյազ Սմէնիա, Եէնիքէ. Թարապ. Մէզարլը. Պէշիքթաշ.
2 15 Պէշիկ. Օրթաքէ. Գուբ. Արնավ. Պէպէք։ Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիքէ. Թարապ. Պէշիքթաշ. Եէնիմահ։
3 Իսկ. Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիքէ. Գանտիլ. Ա. Հիսար, Գանը Ր.Բ. Մահ. Բէ. Պահճէ, Պէյքոզ, Պէշիքթաշ. Եէնիմահալլէ։
3 30 Պէշիկ. Օրթաքէ. Գուրչէր. Արնավ. Պէպէք. Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիքէ. Թարապիա, Պէշիքթաշէրէ, Եէնիմահալլէ։
5 Գապաթ. Պէշիկ. Օրթաքէ. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար. Էմիրկ. Եէնիքէ Պէյքոզ, Թարապ. Պէշքթաշ. Մէզարլը. Եէնիմահ. Ր. և Ա. Գավաղ։
6 30 Իսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաքէ. Պէյլ. Զէնկէր. Արնավ. Գանտ. Ր. Հիս. Պոյազ. Գանդմա, Եէնիքէ. Թարապ. Պէշիքթաշ։
8 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Արնվ. Պէպէք. Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիքէ. Թարապ Պէշիքթաշէրէ, Եէնիմահալլէ։
9 30 Պէշիկ. Օրթաք. Գուբ. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Պոյազքէ. Եէնիքէ. Պէյքոզ, Թարապ. Պէյիքթաշ. Մէզարլը Ր և Ա. Գավաղ։
10 Գապաթաշ, Գուզկ. Պէյլ. Զէնկէր. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար. Գանդ. Ր. Բ. Մահ. Բ. Պահ. Պէյքոզ, Թարապ. Պէշիքթաշ։
10 30 Պէշիկ. Օրթաք. Գուրչէր. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկ. Օրթէն. Եէնիքէ. Թարապ Պէշիքթաշ. Մէզարլը. Եէնիմահալլէ։
11 Պէշիկթաշ. Օրթաք. Գուրչէր. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Պոյազ. Եէնիքէ. Թարապ. Պէշիքթաշ. Եէնիմահալլէ։
11 Գուզկ. Պէյլ. Զէնկէր. Վանիքէ. Գանտիլ. Ա. Հիսար, Գանը Բաշտալ. Պէյքոզ։
11 30 Պէշիկթաշ, Գուզկ. Օրթաքէ. Պէյլ. Զէնկէր. Վանիքէ. Արնավ։
12 Պէշիկթաշ, Օրթաքէյ, Գուրուչէյլ, Արնավուաքէյ։

ԻՍԿԻՍԻՏԱՐ ԲԱՆՈՂ ՇՈՓԵՆԱՒՆԵՐԸ

Իսկիսդարէն	Կոմուրջ		Կոմուրջէն	Իսկիսդար
Ժամ	Ժամ		Ժամ	Ժամ
11 30	6 20		11 45	7
12	7		12 15	8
12 30	8 15		12 40	8 30
1	8 35	Պէշիքթաշ	1 10	9
1 25	9 10		1 40	9 25
2	9 35		2 10	9 50
2 30	10		2 40	10 10
2 55	10 25		3 10	10 40
3 30	10 45		3 40	11
4 55	11 5		4 20	11 20
4 30	11 25		5 5	11 40
5 10	11 40		5 40 Պէշիք.	11 50
5 45	12		6 15	12 5

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ

Իսկիսդարէն	Կոմուրջ		Կոմուրջէն	Իսկիսդար
Ժամ	Ժամ		Ժամ	Ժամ
12	6 20		12	6 15
12 45	7		12 45	7
1 30	8 15		1 30	8 10
2 15	8 45	Պէշիքթաշ	2 10	8 50
2 50	9 20		2 45	9 20
3 30	9 50		3 20	10
4	10 30		3 50	10 30
4 30	11		4 30	11 5
5 10	11 30		5 5 Պէշիք.	11 40
5 45	12		5 40	12 15

ՁԵՐՄԻ ԴԵՂ.

Տոքթոր Այերի ջերմի դեղը ամեն որ և իցէ տեսակ ջերմ իւկղն կը բժշկէ։ «կայ դեղ մը որ ասոր չափ օգտակար ըլլայ ջերմի, ջերմ բռնողները պարապ տեղը կը տանջուին քանի որ սա դեղը կայ, պէտք է որ անմիջապէս անկէ գործածեն։ Արգէն Պոլսոյ և գաւառաց մէջ ճանչցուած է սա դեղը ու անով բժշկուողները գիտեն անոր յարգը։ Դախ ուրթը արամի չափ հէնա եաղէ խմելու է իբրև մաքրողական դեղ ու եռաքը սա ջերմի դեղէն (ջերմը չբռնած) օրը չորս անգամ մէյմէկ անուշի գրգռալ ու ջրի հետ խառնելով խմելու է, անմիջապէս կանցնի։ Տղայոց աւելի քիչ տալու է։ կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

ԱՅԵՐԻ Վ.ԻԿՕՐԸ

Ով որ իր մազերուն թափիլը չուզէր, «Այերի Վիկօր» կոչուած մազի անուշահոտ ջուրէն գործածելու է։ ուրիշ ամեն տեսակ մազի ջուրերը կամ իւղերը՝ որ մազ չի թափելու համար կը ծախուին, բոլորն ալ անօգուտ են։ իսկ Վիկօրի օգուտը միլիոնաւոր փորձերով աեսնուած է, և Պոլսոյ ու գաւառաց մէջ օր օրի գործածողներուն թիւը կաւելնայ։ Անոնք որ իրենց մազերուն գեղեցկութիւնը կորսնցնելու վրայ են, չուտով գործածեն այս ջուրէն որ ի վերջոյ չզղջան։ Թափելու վրայ եղող մազերը կը հաստատէ ու կամրապնդէ, թափածներուն տեղը մազ կը բուսցնէ երբոր մազերուն արմատը վնասուած չէ, ու ճերմկած մազերը անպատճառ իր նախկին բնական գոյնին կը բերէ, գործածելուն կերպը շիշերուն հետն է։ կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և Ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

ԿԱՐԻ ԳՈՐԾԻՔ

Փոքր «Վանձէր» կոչուած ձեռքով դարձող ու անքակ կար կարող գործիքը ամեն տեսակ կար մեծ դիւրութեամբ կը կարէ ու գինն աժան է, երաշխաւորութեամբ կը տրուի, ապրուածները կը չտկուի ու կարել չդիտցողին դաս կը տրուի։ կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան,

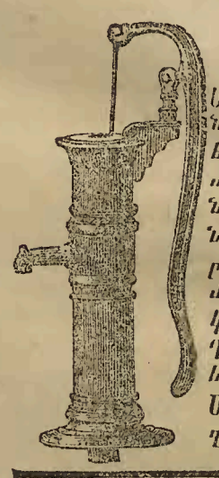

ՋՐՀԱՆ

Ամերիկայի ջրհաններ մեծ և փոքր, երկայն թէ հաստատուն խողովակներով թէ ջրչեղջներու և թէ խորունկ հորերու համար աժան գներով կը ծախուի, Կ. Պոլիս Ղալաթիայ Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

Լրագիրս ամեն օր կը հրատարակուի բաց 'ի կիրակի և ազգ օրերէ։
Բաժանորդագրութեան տեղն է Ղալաթիա Սանտրգճիլար Ճատաէսի թիւ 198, Նօրօ խան Մասիսի խմբագրատունը։ Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոդարարձուաց դրատներուն մէջ։
ԿԱՐԻՆ. Յոհաննէս էֆ. Տ. Մելքիսեդեկեան.
ԵՐԶՆԿԱ. Յ. Շաւարշ էֆ.
ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Նազարէթ էֆ. Յ. Խաչատրեանց.
ՍԱՄՍՈՒՆ. Եղուարդ էֆ. Մուրատեան.
ԿԻՐԱՍՈՒՆ. Գ. էֆ. Խ. Մազմանեան.
ՈՍՏՈՍՊՕ. Արժ. Տ. Արխատակէս աւագ քահանայ Ֆէլպեան.
ԶՄԻՒՌՆԻԱ. Դրիգոր էֆ. Մաերեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խաչով էֆ. Էսկիճեան.
ՏՐԱԳԻԶՈՆ. Ս. Եղիազարեան էֆ.
ԵՒԴՈԿԻԱ.
ՔԱՐԲԵՐԴ և ՏԷՐՍԻՄ. Կիրակոս էֆ. Ս. Ղազանճեան.
ՄՈՒՇ. Յակոբ էֆ. Ծերունեան.
ՎԱՆ.
ԲԵՐԻԱ. Սեղրակ » Խարանեան.
ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ. Թովմաս էֆ Թաչճեան.
ԵԴԵՍԻԱ. Գէորգ էֆ. Ոսկերչեան.
ՖՕՔԵՆԱՆ. Ֆէրհատ » Ս. Ֆէրհատեան.
ՏՓԻԽԻՍ. Գ. Նիկողայոս Տ. Ղէսնդեան.
ԿԱՂԿԱԹԱ. Պետրոս էֆ. Հէրիմեան.

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻԹԻԻՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
ՂԱԼԱԹԱ ՆՕՐՕ ԽԱՆ

«Կատարելութիւն»,
ՄԱՏԱՄ Ս. Ա. ԱԼԼԷՆԻՈՅ
Աշխարհածանօթ Մազ Նորոգողը
(MRS. S. A. ALLEN'S WORLD'S HAIR RESTORER.)

Երբէք չվրիպիր նորոգելու Ալլէոր Մազը իր երիտասարդական գոյնին, ընծայելով անոր նոր կեանք, աճում, և փայլուն գեղեցկութիւն։ Իր արդիւնքը ստոյգ և կատարեալ է, շուտով վանելով ալեւորութիւնը։ Ներկ մը չէ։

Մ'իշտ կը հաստատէ ինքնին իրը մազին բնական զօրացուցիչը։

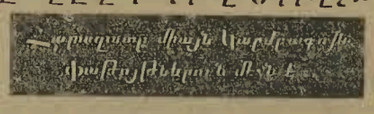

Գլխաւոր Մթերանոցը (Մաղազան) է,—
114 AND 116 SOUTHAMPTON ROW, Լոնտոն, Անգղիայ։
Կը ծախուի ամեն կեղծամավաճառներէն, Անուշահոտ Իւղավաճառներէն, և Անգղիացի Դեղավաճառներէն։

Կ. Պոլիս Ս. Բանդիւք Եղբարաց քով, Ֆարմասի Պրիթանիք Բերա Մեծ և ողոց և Էմընոնի Բարիւ Էնոյի քով, Անգղիական Մթերանոց, Եիւ քսէք Գալաթիա,